

"Azərbaycan mənim ikinci vətənimdir"

Tahsin Cəmil: "Çox istərdim Azərbaycan hökuməti institutumuzla kömək göstərsin"

Rumıniyanın Azərbaycandakı keçmiş səfiri

Tahsin Cəmillə "Həftə içi"ndə eksklüziv söhbət

Rumıniyanın Azərbaycanda ilk səfiri olmuş Tahsin Cəmil səlahiyyət müddətini başa vuraraq ölkəmizdən getməsindən 9 il ötsə də, bu şəxs heç vaxt jurnalistlərin, ümumiyyətlə, onu tanıyan heç kimin yadından çıxmır. Səmimi və mehriban xüsusiyyətləri, istiqanlılığı ilə Azərbaycanda xoş xatirələr qoyub gedən bu türk əsilli rumın diplomatla internet üzərindən müsahibə etmək istədik. Niyətimizi bildirdik və məmnuniyyətlə razılaşdı. Tahsin bəydən öncə harada yaşadığını və nə işlə məşğul olduğunu soruşduq. Cavablarını isə özünüz oxuyun.

- Rumıniyanın paytaxtında - Buxarestdə yaşayıram, amma ilin müəyyən vaxtlarında Qara dəniz sahillərində yerləşən Konstansa şəhərindəki evimdə də qalıram. Hazırda Kluj-Napoka şəhərindəki "Babes-Bolyai" universitetində işləyirəm.

Onu da deyim ki, Kluj-Napoka şəhəri Rumıniyanın qərbində - Transilvaniya bölgəsində yerləşən qədim və zəngin mədəniyyət nümunəsidir. Universitetimiz də ölkənin ən qədim və böyük ali təhsil mərkəzidir. 1582-ci ildə fəaliyyətə başlayan məktəbimizdə hazırda 60 min tələbə təhsil alır. Məlumat üçün deyim ki, 2008-ci ildə bu universitetdə Türkologiya və Orta Asiya Araşdırmaları İnstitutunu qurmuşam və ona rəhbərlik edirəm. Yeri gəlmişkən, 2009-cu il oktyabrın 30-da institutun açılışında Azərbaycanın Rumıniyadakı səfiri, əziz dostum Eldar Həsənov da iştirak edib. Qısa, tez-tez Kluj-Napokaya gedib-gəlirəm. Hələ arada Svetsiyaya da yolum düşür. Çünki orada qızım, kürəkənim və nəvəm yaşayır. Elə sizin suallara cavabı da məhz Svetsiyada yazıram.

- Bir zamanlar səfir işlədiyiniz Azərbaycandan gedəndən sonra ölkəmizi necə xatırlayırsınız? Ümumiyyətlə, Azərbaycanla əlaqələriniz olubmu?

- Tam səmimi deyirəm ki, Azərbaycan mənim ikinci vətənim olub və ömrümün sonunadək vətənim olaraq qalacaq. Mən Rumıniyanın Azərbaycanda ilk səfiri olmuşam. Azərbaycan xalqını çox sevmişəm və əminəm ki, onlar da mənim xətrimi əziz tutublar. Bakı mənim üçün çox əziz şəhərdir. Nə vaxtsa Bakı və ya ümumiyyətlə, Azərbaycanla bağlı bir söz eşidəndə bütün diqqətimi ona yönəldirəm. Əlbəttə ki, uğurlarınıza sevinirəm, gədərinizə üzülürəm.

- Bakını tərk edəndən sonra heç Azərbaycana gəldinizmi və gəlmisinizsə məqsədiniz nə olub?

- Azərbaycana səfir vəzifəsindən gedəndən üç il sonra - 2006-cı ildə gəlmişəm. O zamanlar mən Rumıniyanın Türkmənistanda səfiri idim. Bakıya da diplomatik missiyanı yerinə yetirmək üçün səfər etmişdim. Ondan sonra daha bir neçə dəfə eyni məqsədlə Bakıya gəlməli olmuşam. Son vaxtlar tez-tez Bakıda keçirilən elmi, mədəni, siyasi xarakterli tədbirlərə dəvət alıram. Sonuncu dəfə oktyabrda Bakının ev sahibliyi etdiyi Beynəlxalq Humanitar Forumda olmuşam. Hər gəlişimdə isə Bakını daha gözəl, daha inkişaf etmiş, daha müasir şəhərə çevrildiyini sevinclə müşahidə edirəm.

- Bakıda səfir olduğunuz illərdə səmimi və mehriban xasiyyətinizlə özünü çox sayda dostlar qazanmışdınız. Bizim üçün maraqlıdır, Azərbaycandan gedəndən sonra həmin dostlarınız sizi aradırlarmı? Heç olmaya telefon danışığlarınız oldumu?

- Mənim Azərbaycanda səfir işləməzdən əvvəl də əla dostlarım vardı. Məsələn, rəhmətlik akademik Ziya Bünyadov, Musa Qasımlı, Nəsim Nəsimli, Hadı Rəcəbli və sair. Əbətə ki, ara-sıra zəng vuranlar da olub, amma mən başqa ölkədə işləyirdim deyə, bu səbəbdən zəng eləyə bilmədim Azərbaycanag Azərbaycanda çox dəyərlı dostlar qazanmağım məni sevindirir. Onların arasında rəhmətlik Bəxtiyar Vahabzadə kimi bir dahi var. Düşünürəm ki, o, həyatımda tanış olduğum ən böyük insandır. Eləcə də Eldar Həsənov mənim üçün müstəsna dostdur. Amma təəssüflə deyim ki, dostlarımdan məni peşman edənlər də olub, amma incimirəm, həyat belədir.

- Doğrudur, Eldar Həsənovla əlaqə saxladığınızı dediniz, amma maraqlıdır ki, ümumilikdə Azərbaycanın Rumıniyadakı səfirliyi ilə əlaqə saxlayırsınız mı, Azərbaycanla bağlı təşkil olunan tədbirlərə dəvət edirsiniz mi?

- Təbii ki, səfir Eldar Həsənov çox dəyərlı diplomatdır və eyni zamanda, əla dost, gözəl insandır. Onunla və səfirliyin diplomatları, eləcə də işçiləri ilə yaxın əlaqələrim var. Səfirlik məni yaddan çıxarmır, tez-tez dəvət edir. Mən də imkanım çatan qədər tədbirlərinə qatılıram. İnşallah, gələcəkdə də belə edəcəyəm.

- Azərbaycandan sonra Türkmənistanda səfir oldunuz. Necə bilirsiniz: bu ölkələrdən hansı sizin üçün daha unudulmazdır?

- Mən hələ Azərbaycanda işləyərkən növbəti missiyamın Türkmənistana olacağı dəqiqləşmişdi. 2004-cü ilin sentyabrından 2007-ci ilin setyabrınadək üç il ərzində Aşqabadda səfir oldum. Hansı ki, Bakıda 1998-ci ilin noyabrından 2003-cü ilin dekabr ayınadək - beş il işləmişəm. Əslində ilk dəfə səfir vəzifəsini məhz Azərbaycanda yerinə yetirdiyim üçün, bir az çətinlik çəkirdim. Ona görə də təcrübə toplamağım lazım idi. Mən deyərdim ki, məhz Azərbaycandakı rəsmilər arasındakı və digər sahədə çalışan dostlarımla sayəsində vəzifəmin öhdəsindən asanlıqla gəldim və uğurlar qazandım. Elə bunun nəticəsi idi ki, Türkmənistanda artıq peşəkar diplomat olaraq işlədim. Azərbaycanla Türkmənistan arasında həm oxşarlıqlar var, həm də fərqlər. Amma istənilən diplomat üçün işlədiyi hər bir ölkənin öz özəlliyi və cazibədarlığı mövcuddur. Bu mənada Türkmənistan da yaddaşımda xoş xatirələrlə yaşayır.

- Siz Azərbaycanda olarkən bütün səfirilər arasında yeganə şəxs idiniz ki, biz jurnalistlər istədiyimiz vaxt səfirliyinizlə əlaqə saxlaya və şəxsən sizi görə bilərdik. Maraqlıdır, Türkmənistanda da jurnalistlərə eyni cür şərait yaratdınız mı? Ümumiyyətlə, türkmən və azərbaycanlı jurnalistlər arasında nə kimi fərqlər gördünüz?

- Türkmən jurnalistlər də sizin kimi peşəkardırlar və onlara da isti münasibət bəsləmişəm, bacardıqca sıx əlaqə saxlamağa çalışmışam. Amma etiraf edirəm ki, Türkmənistanın bəzi özəlliklərinə görə, türkmən jurnalistlərlə istədiyim qədər sıx təmas qura bilməmişəm.

- Siz Azərbaycanda səfir olarkən rəhbərlik etdiyiniz diplomatik korpus ildə bir neçə azərbaycanlıya rumın dilini öyrədərdi. Bir alim, professor olaraq bu gün də azərbaycanlı gənclərin təhsili ilə maraqlanırsınız mı?

- Əlbəttə. Professor olaraq səfir işləyərkən də elm, mədəniyyət və təhsilə çox böyük əhəmiyyət vermişəm. Yadıңызdadırsa, siz jurnalistlərə tez-tez deyirdim ki, iki ölkə və ya xalq arasındakı siyasi və iqtisadi əlaqələr qısa vaxtda yox ola bilirsə, mədəni əlaqələr əsrlər boyu davam edir. Bu səbəbdən də ölkəmizin Bakıda ilk səfiri olaraq Rumıniya ilə Azərbaycan arasında münasibətləri tam sağlam təməl, yeni mədəniyyət əsasları üzərində qurmaq istədim. Bunun üçün Rumıniya mədəniyyətini Azərbaycanda və Azərbaycan mədəniyyətini də Rumıniyada tanıtməyə çalışdım. Onu da deyim ki, 2001-ci ilədək Azərbaycanın Rumıniyada səfiri vəzifəsini də öz üzərimə götürmüşdüm. Hətta bu müstəvidə iki mədəni və dostluq təşkilatı da qurulmuşdu. Həyat yoldaşım Nafiyə xanım müəllimə olduğu üçün azərbaycanlı gənclərə rumın dili və ədəbiyyatı dərsləri keçərdi. Rumın mədəniyyətinin dahilərini, məsələn, Mihay Eminesku, George Enesku, Konstantin Brankuş, Nikolay Titulesku və Dimitrie Kantemiri azərbaycanlılara tanıtmək üçün tez-tez çeşidli tədbirlər təşkil edilib. Sağ olsun azəri dostlarım, bizə bu işlərdə çox kömək ediblər. Rumıniya ilə canlı tanış olmaları üçün bəzi dostlarımı iki-üç həftəliyə ölkəmə yaz kurslarına göndərdim. Eyni zamanda, Rumıniyada ali təhsil almaq üçün 12-14 tələbəyə əlavə təqaüdlərin verilməsinə nail oldum. Bunlardan iki nəfəri mənim rəhbərliyim altında doktorluq müdafiə etdilər: Fəxri Kərimli və İqbal Hacıyev. Mən onlarla fəxr edirəm. Elə "Babeş-Bolyai" Universitetində qurduğum Türkölogiya və Orta Asiya Araşdırmaları İnstitutunun məqsədlərindən biri məhz bu işləri geniş şəkildə davam etdirməkdir. Yəni Azərbaycanı, Türkiyəni və digər türkdilli xalqları və toplumları Rumıniyada tanıtmək və qarşılıqlı əlaqələri möhkəmləndirmək istəyirəm. Yeri gəlmişkən, ötən dərs ilindən artıq institutumuzda Azərbaycan dili, Azərbaycan tarixi və mədəniyyəti dərsləri keçirilir. Hazırda rumınlar arasında Azərbaycan tarixi və mədəniyyətinə maraq artmaqdadır. Azərbaycanın Buxarestdəki səfirliyi və şəxsən səfir Eldar Həsənov institutumuzla maraq və diqqət göstərir. Amma, buna baxmayaraq, çox istərdim ki, Azərbaycan hökuməti də institutumuzla lazımlı köməkliliyi göstərsin. Çünki bu müəssisənin qurulması çətin başa gəlib, amma asanlıqla bağlana bilər. Məncə Azərbaycanı Rumıniyaya və Mərkəzi Avropaya tanıtmək üçün bu institut çox böyük imkandır. Çünki bölgəmizdə heç bir ölkədə Bakıya bu cür geniş imkanlar verən bənzər institut yoxdur.

- Son olaraq istərdik bilək: diplomatik həyatınızla bağlı kitab yazmaq və əlbətdə ki, orada Azərbaycanla əlaqəli xatirələrinizi bölüşmək fikriniz varmı?

- İlk dəfə sizin qəzetiniz vasitəsilə bir sırr açıqlayım. Mən bir gənc rumın jurnalistlə həyatım boyu yaşadığım xatirələrim əsasında bir kitab yazmağa başlamışam. Yəni jurnalist sual verir, mən isə cavablayıram. İnşallah, kitabın gələcək il işıq üzünə görəcəyini düşünürəm. Təbii ki, Azərbaycan və azərbaycanlı dostlarımla əlaqəli bir çox xatirələrim də bu kitabda əks olunacaq.

Vüsal Tağıbəyli

Tahsin Cəmil